

29.05.2024

Ärende/10

§ 116

Ledamoten Amanda Pasanens motion om ekologisk kompensation i planering och genomförande av markanvändning

HEL 2023-012257 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige betraktade motionen som slutbehandlad.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Tanja Sippola-Alho, stadssekreterare, telefon: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

Bilagor

- 1 Valtuustoaloite 27.09.2023 Pasanen Amanda Helsingissä otettava käyttöön ekologinen kompensaatio maankäytön suunnittelussa ja toteutuksessa

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Beslutet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Amanda Pasanen och 27 andra ledamöter föreslår i sin motion att Helsingfors inför ekologisk kompensation i planeringen och genomförandet av markanvändningen.

I motionen konstateras att den biologiska mångfalden minskar med en aldrig tidigare skådad hastighet, vilket äventyrar funktionaliteten i ekosystemen och förutsättningarna för mänskligt liv. Världsekonometiskt forum (World Economic Forum) har lyft fram förlusten av biologisk mångfald som ett av de allvarligaste hoten för mänsklighetens framtid, och vid naturmötet i Montreal har världens länder förbundit sig att hejda förlusten av biologisk mångfald senast 2030. Även i Finland hotas allt fler arter av utrotning. Nästan hälften av våra biotoper bedöms vara hotade, liksom även var nionde art.

I städerna är de arealer där biologisk mångfald går förlorad små, men förändringarna i naturmiljöerna är ofta i högsta grad bestående och kan påverka områden med viktiga naturvärden, eftersom stadsnaturen har

29.05.2024

Ärende/10

fått leva och utvecklas ostört. På grund av urbaniseringen är det särskilt svårt att hejda förlusten av biologisk mångfald i städer och det behövs nya verktyg för att stävja den. Helsingfors måste alltid göra sitt bästa för att skona naturen.

Ekologisk kompensation innebär att naturen gottgörs för den skada som vållats den. Det kan göras genom att återställa områden som har försämrats eller skydda natur som löper risk att försämrats. Ekologisk kompensation ska alltid vara den sista utvägen. Kompensation är det sista verktyget i skadelindringshierarkin, som används för att trygga naturens mångfald. Det primära målet ska alltid vara att undvika skador och det sekundära att minimera dem. I sista hand används återställande åtgärder på plats eller gottgörs den skada som vållats naturen genom ekologisk kompensation.

Helsingfors måste börja gottgöra och kompensera den skada staden vållar naturen för att dess verksamhet ska ha en positiv nettoeffekt på naturen. Därför föreslår vi undertecknade ledamöter att Helsingfors inför ekologisk kompensation som en del av planeringen och genomförandet av sin markanvändning.

Stadsmiljönämnden har gett ett utlåtande om motionen.

Stadsmiljönämndens utlåtande

Helsingfors vidkänns sin unika stadsnatur och har arbetat systematiskt för att främja dess mångfald alltsedan sitt första verksamhetsprogram för att trygga naturens mångfald år 2008. Några av målen i det nuvarande verksamhetsprogrammet för att trygga naturens mångfald 2021–2028 är att bevara viktiga vida grönområden och utveckla förbindelserna mellan dem samt att trygga naturtyper och arter. I Helsingfors stadsstrategi 2021–2025 betonas ett ambitiöst genomförande av programmet.

I en relativt glesbebyggd och grön stad som Helsingfors är det svårt att bygga utan att naturvärdena försämrats. Helsingfors tillämpar skadelindringshierarkin i planeringen av markanvändningen, vilket betyder att man i första hand undviker och i andra hand lindrar byggandets skadliga inverkan. I vissa fall är det nödvändigt att bygga på bekostnad av naturvärden för att sammanjämka olika mål. I dessa fall kan ekologisk kompensation övervägas. Ekologisk kompensation, alltså förbättring eller skydd på annat håll av naturvärden som försämrats, kan användas när det inte är möjligt att i planläggningen undvika eller i tillräcklig utsträckning lindra byggandets skadliga inverkan på naturens mångfald.

29.05.2024

Ärende/10

En modell för ekologisk kompensation för Helsingfors bereds. I stadens mål för miljöskydd, som godkändes av stadsmiljönämnden i december 2023 och som har förelagts stadsstyrelsen, finns följande skrivning om ekologisk kompensation: "Byggnad på grönområden ska undvikas. Om byggnad ändå måste planläggas på ett grönområde ska det kompenseras i samband med planläggningen och grönområdesplaneringen, exempelvis genom att förbättra grönområdenas funktionalitet och ekologiska kvalitet, återställa naturobjekt eller skapa nya gröna närmiljöer. Under år 2024 ska Helsingfors testa modeller för och beräkning av ekologisk kompensation. En mer omfattande modell ska införas så snart som möjligt."

Nuvarande åtgärder för att undvika och lindra skadlig inverkan på naturen

I de många målen i markanvändnings- och bygglagen ingår bevarande av naturens mångfald och andra naturvärden. Planeringen av markanvändningen ska utgå från tillräckliga utredningar och en miljökonsekvensbedömning.

I Generalplan 2016 för Helsingfors har staden utifrån naturutredningar och konsekvensbedömningar gjort val för att undvika och lindra skadlig inverkan på naturen. Även i det pågående arbetet med delgeneralplaner undviker staden att försämra naturvärden. Byggnad har anvisats till andra områden än dem med de värdefullaste naturvärdena. Staden följer samma princip om att undvika och lindra skadeverknings i planläggningen och övrig mer detaljerad planering. Utöver skydd av enskilda arter och livsmiljöer förverkligar Helsingfors de ekologiska skogs-, ängs- och blå nätverk som föreslås i Generalplan 2016. De ekologiska nätverken ska förbättra de ekologiska förbindelserna mellan arternas livsmiljöer. Efter att generalplanen blev klar har nätverken granskats ingående. Granskningarna kan användas som stöd för markanvändningen och övrig planering samt som grund för utvecklingsåtgärder för nätverken.

De metoder som används i planläggningen för att beakta naturvärden baserar sig på de nuvarande verksamhetssätten, såsom utredningar, sökande av alternativa lösningar, konsekvensbedömningar samt be-teckningar och bestämmelser i detaljplanen med syfte att undvika, minimera och lindra skadlig inverkan på naturen i detaljplaneområdet och influensområdet. Under byggandet kan skadeverknings på naturen dessutom lindras och förebyggas med hjälp av den tomtspecifika grönkoefficienten och andra bestämmelser i byggnadsordningen. Bestämmelserna handlar om att bevara och plantera varierande växtlighet och bygga gröntak samt att fördröja och infiltrera dagvatten. Även vid byggande av vägar, anläggning av parker eller ombyggnad av dessa ska staden sträva efter att förbättra stadsmiljöns ekologiska kvalitet.

29.05.2024

Ärende/10

Helsingfors arbetar för att trygga mångfalden i sin natur även med hjälp av verksamhetsprogrammet för att trygga naturens mångfald. Man kan följa med hur åtgärderna i programmet framskrider i den offentliga tjänsten LUMO-vahti (<http://lumovahti.hel.fi>), som dock bara finns på finska.

Det är viktigt för staden att beakta naturfrågor i planeringen av markanvändningen, och Helsingfors revisionsnämnd har gjort en omfattande utvärdering av detta tema. Utvärderingen blev klar 2023 och innehöll den centrala slutsatsen att stadsmiljösektorn i huvudsak beaktar målen för tryggande av naturens mångfald väl i planläggningen av bostadsområden.

Helsingfors modell för ekologisk kompensation

Beredningen av en modell för ekologisk kompensation för Helsingfors stad inleddes 2021, då Helsingfors deltog i projektet No Net Loss Coty, som finansierades av jubileumsfonden Sitra och Kommunförbundet och gick ut på att utveckla en verksamhetsmodell för ekologisk kompensation för kommuner. Beredningen har fortsatt utgående från den allmänna modellen, som publicerades hösten 2022. Vid beredningen samarbetar staden med forskare inom projektet BOOST, som finansieras av rådet för strategisk forskning vid Finlands Akademi. I en serie workshoppar under 2023 ökades förståelsen för möjligheterna med ekologisk kompensation och dess begränsningar vid stadsmiljösektorn, kartlades tillräckligheten av de uppgifter Helsingfors har om sin natur med tanke på ekologisk kompensation och skisserades modellalternativ till ekologisk kompensation inom Helsingfors stad.

Ett av målen i Helsingfors verksamhetsprogram för att trygga naturens mångfald är att utveckla en fungerande och ändamålsenlig verksamhetsmodell för ekologisk kompensation och modell för ekologisk bokföring. Beredningen av modellen pågår. Beslut om modellen ska enligt plan fattas 2025 och modellen införas 2027. Modellen ska vara effektiv och vila på en gedigen vetenskaplig grund. Det ska vara bevisat att den främjar naturens mångfald, och processen ska vara smidig och allmänt godtagbar. Samtidigt utvecklas andra sätt att öka mångfalden i naturen och indikatorer för detta i detaljplanläggningen och i övriga planer.

Kunskaper, resurser och försök

Arbetet med att formulera riksomfattande spelregler och direktiv som stöd för kompensationsutredningar och kompensationsberäkning för frivillig ekologisk kompensation pågår. Kompensationen är på väg att etableras som en del av hållbar företagsverksamhet och något som gör ett företags åtgärder godtagbara. Samtidigt utvecklas beräkningsmodeller och verktyg för planering av åtgärder och bedömning av deras

29.05.2024

Ärende/10

konsekvenser. För att kunna använda sig av ekologisk kompensation behöver Helsingfors stad även fler experter.

Staden bör förbereda sig på att såväl öka kompetensresurserna för kompensationsberäkning som anskaffa kompensationsobjekt, antingen på områden som staden själv äger eller av privata markägare.

Pilotförsök leder till att det går snabbare att planera och införa en god praxis och fungerande arbetssätt. Vid sitt sammanträde 22.3.2021 förutsatte Helsingfors stadsstyrelse att ett pilotförsök med ekologisk kompensation görs på Malms före detta flygfältsområde i samband med verkställigheten av detaljplanerna för Flygplatskvarteren.

Stadsstyrelsens åsikt

Förslaget stämmer överens med nämndens utlåtande med den preciseringen att det i utlåtandet nämnda dokumentet som beskriver Helsingfors stads mål för miljöskydd 2040, som innehåller en vision för miljöskydd fram till 2040 och tio mål på medellång sikt, godkändes i stadsstyrelsen 11.3.2024 (§ 154).

Enligt 30 kap. 11 § i förvaltningsstadgan behandlar stadsfullmäktige svar på en motion som undertecknats av minst 25 ledamöter. Stadsstyrelsens svar ska föreläggas stadsfullmäktige inom åtta månader från att motionen väckts.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Tanja Sippola-Alho, stadssekreterare, telefon: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

Bilagor

- 1 Valtuustoaloite 27.09.2023 Pasanen Amanda Helsingissä otettava käyttöön ekologinen kompensaatio maankäytön suunnittelussa ja toteutuksessa

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 13.05.2024 § 288

HEL 2023-012257 T 00 00 03

29.05.2024

Ärende/10

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

06.05.2024 Pöydälle

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 05.03.2024 § 136

HEL 2023-012257 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi lausunnon kaupunginhallitukselle:

Helsinki tunnistaa ainutlaatuisen kaupunkiluontonsa erityisyyden ja on tehnyt systemaattisesti työtä sen monimuotoisuuden edistämiseksi kaupungin ensimmäisestä luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmasta vuodesta 2008 alkaen. Nykyisessä luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmassa 2021 - 2028 (LUMO) asetetaan tavoitteeksi tärkeiden laajojen viheralueiden säilyttäminen ja niiden välisten yhteyksien kehittäminen sekä luontotyyppien ja lajiston turvaaminen. Helsingin kaupunkistrategia 2021 - 2025 painottaa ohjelman kunnianhimoista toimeenpanoa.

Rakentamisen ja luontoarvojen säilyttämisen yhteensovittaminen on haastavaa Helsingin kaltaisessa melko väljästi rakennetussa ja vihreässä kaupungissa. Helsingin maankäytön suunnittelussa noudatetaan lieventämishierarkiaa, eli ensisijaisesti vältetään ja toissijaisesti lievennetään rakentamisesta aiheutuvia haittoja. Joissakin tapauksissa erilaisten tavoitteiden yhteensovittaminen edellyttää rakentamista luontoarvojen kustannuksella. Tällöin voi tulla harkittavaksi ekologisen kompensaation käyttöönotto. Ekologinen kompensaatio eli heikennettävien luontoarvojen parantaminen tai suojelu muualla on keino tilanteissa, joissa kaavoituksen keinoin ei ole pystytty välttämään tai riittävästi lieventämään rakentamisesta luonnon monimuotoisuudelle aiheutettavaa haittaa.

Helsingin ekologisen kompensaation malli on valmistelussa. Kaupunkiympäristölautakunnan joulukuussa 2023 hyväksymissä, kaupunginhallitukselle hyväksyttäväksi esitetyissä ympäristönsuojelun tavoitteissa todetaan ekologisesta kompensaatiosta seuraavaa: ”Rakentamista viheralueille vältetään. Jos kuitenkin joudutaan kaavoittamaan rakentamista viheralueille, se kompensoidaan kaavoituksen ja viheraluesuunnittelun yhteydessä esimerkiksi parantamalla viheralueiden toiminnallisuutta ja ekologista laatua, ennallistamalla luontokohteita tai luomalla uusia lähiviherympäristöjä. Vuoden 2024 aikana Helsinki kokeilee ekologisen kompensaation malleja ja laskentaa ja laajempi malli otetaan käyttöön mahdollisimman nopeasti.”

Kaupungin nykyiset toimet luontohaittojen välttämiseksi ja lieventämiseksi

Maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteisiin kuuluvat monien muiden tavoitteiden lisäksi tavoitteet luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymisestä. Maankäytön suunnittelun tulee perustua riittäviin selvityksiin ja luontovaikutusten arviointiin.

Helsingin yleiskaavassa 2016 on tehty luontoselvitysten ja vaikutusten arvioinnin perusteella luontohaittojen välttämistä ja lieventämistä koskevia valintoja. Luontoarvojen heikentämistä vältetään myös tekeillä olevissa osayleiskaavatoissa. Rakentamista on ohjattu luontoarvoiltaan vähemmän arvokkaille alueille. Samaa välttämistä ja lieventämistä tehdään asemakaavoituksessa ja muussa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Yksittäisten lajien ja elinympäristöjen suojelun lisäksi Helsinki toteuttaa yleiskaavassa 2016 esitettyjä ekologisia metsä-, niitty- ja siniverkostoja. Ekologisten verkostojen tavoitteena on parantaa lajien elinympäristöjen ekologista kytkeytyneisyyttä. Yleiskaavan valmistumisen jälkeen on tehty verkostojen tarkemmat tarkastelut. Niitä voidaan hyödyntää maankäytön ja muun suunnittelun tukena ja verkostojen kehittämistoimenpiteiden pohjana.

Kaavoituksessa luontoarvojen huomioimisen keinovalikoima nojaa nykyisiin toimintatapoihin, joita ovat mm. selvitykset, vaihtoehtoisten ratkaisujen etsiminen, vaikutusten arviointi sekä kaavamerkinnot ja -määräykset, joilla pyritään luontohaittojen välttämiseen, minimointiin ja lieventämiseen kaava- ja vaikutusalueella. Lisäksi rakentamisvaiheessa voidaan vielä lieventää ja ehkäistä syntyneitä luontohaittoja tontti-kohtaisen viherkertoimen sekä muiden rakennusjärjestyksen määräyksien avulla, jotka ohjaavat säilyttämään ja istuttamaan monimuotoista kasvillisuutta, rakentamaan viherkattoja ja viivyttämään ja imeyttämään hulevesiä. Kaupunkiympäristön ekologista laatua tulee myös pyrkiä lisäämään myös puistojen ja katujen rakentamisessa ja peruskorjauksissa.

29.05.2024

Ärende/10

Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamista tehdään myös LUMO-ohjelman kautta. Sen toimenpiteiden edistymistä voi seurata julkisesta LUMO-vahdista (<http://lumovahti.hel.fi>).

Luontokysymysten huomioiminen maankäytön suunnittelussa on kaupungille tärkeä teema, ja Helsingin tarkastuslautakunta on tehnyt siitä laajan arvioinnin. Vuonna 2023 valmistuneen arvioinnin keskeisenä johtopäätöksenä oli, että kaupunkiympäristön toimiala huomioi asuinalueiden kaavoituksessa tavoitteet luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi pääosin hyvin.

Helsingin ekologisen kompensaation malli

Helsingin kaupungin ekologisen kompensaation mallin valmistelu aloitettiin vuonna 2021 Helsingin osallistuessa Sitran ja Kuntaliiton rahoittamaan No Net Loss City -hankkeeseen, jossa kehitettiin kunnille ekologisen kompensaation toimintamalli. Valmistelua on jatkettu syksyllä 2022 julkaistun yleisen mallin pohjalta Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittaman BOOST-hankkeen tutkijoiden kanssa. Vuoden 2023 aikana pidetyn työpajasarjan tuloksena on lisätty kaupunkiympäristön toimialan ymmärrystä ekologisen kompensaation mahdollisuuksista ja rajoitteista, kartoitettu Helsingin luontotietojen riittävyttä ekologisen kompensaation näkökulmasta ja hahmoteltu alustavia vaihtoehtoja Helsingin kaupungin ekologisen kompensaation malliksi.

Toimivan ja tarkoituksenmukaisen ekologisen kompensaation toimintamallin ja ekologisen tilinpidon mallin kehittäminen on yhtenä toimenpiteenä Helsingin LUMO-ohjelmassa. Mallin valmistelu on käynnissä ja tavoitteena on, että se valmistuu päätöksentekoa varten vuonna 2025 ja on käytössä vuonna 2027. Mallin tulee olla tehokas, hyvään ekologiseen tietoperustaan tukeutuva ja tutkitusti luonnon monimuotoisuutta edistävä, prosessina sujuva ja yleisesti hyväksyttävä. Samaan aikaan kehitetään muita luonnon monimuotoisuuden lisäämisen keinoja ja mitareita asemakaavoituksessa ja muissa suunnitelmissa.

Osaaminen, resurssit ja kokeilut

Vapaaehtoiseen ekologiseen kompensaatioon liittyviin kompensaatio-selvityksiin ja kompensaatiolaskentaan ollaan muodostamassa pelisääntöjä ja ohjeistusta koko Suomeen. Kompensaatio on muodostumassa osaksi myös yritysten kestäväää toimintaa ja toimien hyväksyttävyyttä. Samalla toimien suunnittelua ja vaikutusten arviointia varten on kehitteillä erilaisia laskentamalleja ja työkaluja. Helsingin kaupungin ekologisten kompensaatioiden toteuttaminen vaatii myös asiantuntija-resurssien lisäämistä.

29.05.2024

Ärende/10

Kaupungin tulee varautua kompensaatiolaskennan kyvykkyyden kasvattamisen lisäksi kompensaatiokohteiden hankkimiseen joko kaupungin omistamista alueista tai yksityisiltä maanomistajilta.

Pilotit jouduttavat hyvien käytäntöjen ja sujuvan toimintatavan suunnittelua ja käyttöönottoa. Helsingin kaupunginhallitus edellytti kokouksessaan 22.3.2021, että Lentoasemankortteleiden kaavojen täytäntöönpanon yhteydessä pilotoidaan ekologisen kompensaation mallia Malmin entisellä lentokenttäalueella.

Lautakunnalle esitellään vuoden 2024 lopussa vuoden aikana toteutettuja ekologisen kompensaation pilotteja ja niistä saatuja suuntaviivoja kompensaatiomallin kehittämisessä.

Käsittely

05.03.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Anni Sinnemäki: Lisätään lausuntoehdotukseen: "Lautakunnalle esitellään vuoden 2024 lopussa vuoden aikana toteutettuja ekologisen kompensaation pilotteja ja niistä saatuja suuntaviivoja kompensaatiomallin kehittämisessä."

Kannattaja: Katri Penttinen

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Anni Sinnemäen vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen.

27.02.2024 Pöydälle

Esittelijä

vs. kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Silja Hyvärinen

Lisätiedot

Pasi Rajala, yleiskaavapäällikkö, puhelin: 09 310 20417

pasi.rajala(a)hel.fi

Laura Walin, yksikön päällikkö, puhelin: 09 310 33250

laura.walin(a)hel.fi

Heikki Salmikivi, tiimipäällikkö, puhelin: 09 310 37483

heikki.salmikivi(a)hel.fi

Jouni Heinänen, yksikön päällikkö, puhelin: 040 679 5965

jouni.heinanan(a)hel.fi

Tuomas Hakala, yksikön päällikkö, puhelin: 09 310 37205

tuomas.hakala(a)hel.fi

Kaisa Jama, tiimipäällikkö, puhelin: 09 310 22980

kaisa.jama(a)hel.fi

Sami Haapanen, tonttipäällikkö, puhelin: 09 310 36437

sami.haapanen(a)hel.fi